

A közgazdasági napok '80 néhány tapasztalatáról

Ismeretes, hogy az idén már kiemelkedő országos rendezvényekkel jeleskedett megyénk, amikor Szegeden rendezték meg a XIX. Közgazdász Vándorgyűlést. Az elmúlt hónapban viszont harmadik alkalommal tartottuk meg az MTESZ Csongrád megyei szervezete, a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa és a KISZ Csongrád megyei bizottsága közreműködésével a közgazdasági témájú rendezvénysorozatunkat. A közgazdasági napok '80 széles választékot kínál az okból a témákból, amelyek napi vagy perspektívus feladatainkban megvannak. Különös jelentőséget adott ennek az, hogy most készül a hatodik ötéves tervünk, néhány hónap múlva már az új tervük feladatainak végrehajtása lesz a legfőbb gondunk.

Ennek az írásnak nem célja a témák aktualitását vagy a választás helyességét vizsgálni, de szükségesnek tartjuk egyrészt rámutatni a szakmai és a társadalmi közvéleményre gyakorolt hatására, tudatformáló erejére, másrészt pedig áttekinteni az előadásokat, tanácskozáson, vitákon elhangzottakat, felmérni és értékelni a rendezvény szakmai színvonalát.

A társaságunk egyik alapvető célkitűzése a közgazdasági gondolkodás népszerűsítése mellett a gazdaságban — gazdálkodó szervezetekben és intézményekben — egymástól elszigetelten dolgozó, ám igényes szakemberek, közgazdászok szellemiségének, alkotó erejének összehangolása, ápolása, a közvetlen ismeret- és tapasztalatszerzés lehetőségének megteremtése. E célkitűzés megvalósítására az MKT országos szinten számtalan eszközzel él. (Tudományos ülések, konferenciák, folyóirat, hetilap stb.) A Csongrád megyei gyakorlati közgazdászok számára azonban ezek a fórumok nehezen érhetők el. Az igény és az utóbbi felismerés indított bennünket a megyei közgazdasági napok rendezvénysorozatának megtartására. Evi egy alkalommal sűrített programot, de egyben találkozási lehetőséget is biztosít, ami a szakembereink számára ma már célkitűzéseink megoldásának egyik alapvető formájává vált.

Amikor a mostani, lezárt szakaszt értékeljük, eredményként könyveljük el, hogy mind a szélesebb, mind a szakmai közvélemény megismerte ezt a programsorozatot és évenként számít rá.

A pozitív vonások mellett szólni kell arról a kissé egyoldalságról is, hogy a programok túlnyomó többsége Szegedre koncentrált. Törekvésünk ellenére nem sikerült az igazi, a szó szoros értelmében vett megyei programsorozat kialakítása. Ennek részint szervezeti hibából adódó okai is vannak, de csak ezzel nem magyarázható az aktivitás hiánya. Kivételként említhetjük Csongrádot és Makót, ahol jó előadások hangzottak el. Annak ellenére, hogy ez az írás záró jellegű, mégis szeretném felkérni a megye más városait és vonzáskörzetében élő, dolgozó közgazdászokat, hogy tegyenek többet közös társasági céljaink megvalósítása érdekében.

Külön szeretnék szólni a már szintén csaknem hagyományként, a programsorozat indításaként a Közgazdasági és Jogi Könyvtárral közösen megrendezett könyvkiállításról. A kiadó az idén az újdonságait hozta el és mutatta be, s az előadásorozatot témához kapcsolódó

kollektívát állított össze. A rendezvénysorozatba foglalt kiadói együttműködés eredményeként ma már fóruma van Szegeden a közgazdasági szakkönyveknek. A szakemberek ismerik és várják ezt az évi egy alkalmat. Közösnek az együttműködésért a kiadónak is.

Anélkül, hogy szem elől tévesztém, hogy a lap olvasótáborra nem egy viszonylag szűk szakmai köznység, mégis — érzékeltetőn — hadd álljon alább egy hézag, a teljesség igénye nélkül állítok fel néhány kérdést a felvetette problémákról.

Az az évi közgazdasági napok nyitó plenáris előadását Nyitrai Ferencné dr. államtitkár, a KSH elnöke tartotta. Az erőforrások — eszköz, munkaerő, természet — hatékony felhasználása címmel. A korábbi évek gyakorlatának megfelelően a megnyitón tárgyalt téma adta ezúttal is a rendezvénysorozat gerincét, alaphangját. Előadásában taglalta a hatékonyság fogalmát, tartalmát és fejlesztéséhez szükséges feltételeket. A mai magyar gazdaságban. Külön szót az iparban és a mezőgazdaságban előtűnt álló konkrét feladatok megoldásáról, a termelési struktúra, a termelési szerkezet változtatásának szükségességéről. Egyes állításait a megye gazdaságából vett példákkal szemlélte.

Dr. Andrassy Adél adjunktus A termelési tényezők hasznosítása a mezőgazdaságban — különös tekintettel a földre című előadásában továbbfűzte a nyitó előadásban felvetett gondolatot. A mezőgazdaságnál maradvány meg kell említeni dr. Csenedes Béla, az OT főosztályvezetője előadását az USA mezőgazdaságának társadalmi-gazdasági viszonyairól. Az előadó tanulmánytján szerzett személyes tapasztalataival támasztotta alá az elmondottakat. Izgalmas nemzetközi összehasonlításra is sor került az előadásban.

A termelési struktúra alakulásával, fejlesztésének közvetlen és távoli feladataival foglalkozott előadásában Klonkai László, a KSH Csongrád megyei Igazgatóságának igazgatóhelyettese.

Dr. Márton János főigazgató előadásában az élelmiszer-gazdaság alapvető kérdé-

sét taglalta. Az agrárpiacon élesedik a verseny, egyre nagyobbak a minőségi követelmények. A termelés záró műveletének technikai színvonalára elmarad a követelményektől, így az utolsó szakaszban jelentős értékromlás következik be, holott ennek fordítottjának, vagyis a tárolás, feldolgozás, manipulálás során az értékvesztésnek kellene bekövetkeznie!

Több előadás foglalkozott munkaerő-gazdálkodási és egyéni ösztönzési kérdésekkel. Dr. Rózsa József kandidátus, a MűM főosztályvezetője a hatodik ötéves terv szociálpolitikai céljait ismertető előadásában a bérek és társadalmi juttatások összefüggéséről szólván kiemelte, hogy a bérek szociális tartalmának (funkciójának) a visszaszorítása, illetve ösztönző szerepének növelése a célunk.

Érdekes és izgalmas kitérőt nyújtott a világgazdaságra dr. Kovács Géza professzor (MKKE) Világmodellek globális problémái és a hosszú távú hazai tervezés című előadása, illetve az ezzel kapcsolatban megjelent könyvének a vitája.

Új kezdeményezés a Fiatal Közgazdászok Bizottsága által szervezett külpolitikai fórum, amelynek előadója Sugár András, az MTV főmunkatársa volt.

A napok záró előadását dr. Csernok Attila, az MNB elnökhelyettese tartotta a hatodik ötéves terv hitelpolitikai alapelvei címmel. (Az előadást a lap már ismertette.)

Összegezve megállapíthatjuk, hogy a közgazdasági napok '80 rendezvénysorozat elősegítette a megyénk előtt álló gazdaságpolitikai célok megismertetését. Egyre többen vettek részt a vitában, s esetenként kritikus észrevételek, felsőbb szervek számára is figyelembe vehető javaslatok hangzottak el. Most és ezután a legfontosabb, hogy a vitázók, a hallgatók a munkahelyükön, az alkotó tevékenységükben hasznosítsák az elhangzottakat.

Dr. Kardos János, a Magyar Közgazdasági Társaság Csongrád megyei Szervezetének titkára

Új módszerek a kőolajtermelésben

A Szovjetunió a kőolaj kitermelésének éves mennyiségét tekintve a világon az első helyen áll. Ezt a helyet tartják azoknak a nehézségeknek az ellenére is, melyek első sorban a régebbi lelőhelyek elapadásával kapcsolatosak.

A mezők kőolajhozama mindig aktuális kérdés. Jelenleg az egyes medencékből a készletnek alig 40 százalékát nyerik. Az olajnak több mint a fele gyakorlatilag a rétegekben marad. Ezért olyan új módszereket vezettek be, amelyek elősegítik a művelés alá vont lelőhelyek kőolajhozamának növelését. Így juttattak el például az úgynevezett lelőhely-elárasztásos módszerhez. A rétegekben elhelyezkedő kőolajat magas nyomású vízzel szorítják ki. E célból évente több mint egymillió köbméter vízre lenne szükség. Ezzel a módszerrel az összes olaj 90 százalékát lehetne kitermelni. A vizellátás azonban nagy gond. Nincs más út, mint a fejlettebb technikai és techno-

lógiai módszerek alkalmazása.

A tizedik ötéves terv elején (1976–1980) fogadták el a Szovjetunióban azt a komplex hosszú távú programot, melynek célja a kőolajlelőhelyek másodlagos, harmadlagos feltárása. A program kidolgozásában nemcsak kőolajipari szakemberek, de vegyészek, olajtechnikusok, energetikusok és gépészek is részt vettek. Napjainkban már előkészítettek néhány új, a kőolaj kitermelését segítő módszert. Közülük a legjelentősebbek: a polimeres oldattal való elárasztás, maronátrón, kén-sav, magas nyomású gáz, gőz bepréselése, rétegen belüli égetés stb. Az ország 45 lelőhelyén folytattak kísérleteket, s megszülettek az első eredmények. Az új módszerek bevezetésével a kőolaj kitermelése a lelőhely jellegétől függően 10–15 százalékkal emelhető. Ez rövid időn belül néhány milliárd tonna többlettermelést fog eredményezni.

Új élet a régi műemlék házakban

A Német Demokratikus Köztársaság mintegy 30 ezer épületén jelzi piros szám, hogy itt gondosan ápolják és megőrzik a műemlékeket. Bármielyen változtatás az épületeken csak a Műemlékvédelmi Intézet és a helyi hatóság engedélyével hajtható végre. A különösen értékes építészeti emlékekénél ezenkívül még a Kulturális Minisztérium engedélye is szükséges.

Különösen sok műemlék található a turingiai városokban. A színes homlokzatú, korhűen helyreállított házak itt híven idézik a történelmet.

Az épületeknek azonban nemcsak a külsejére fordítanak gondot az NDK-ban, hanem arra is, hogy a régi falak között meglegyen a komfortos élet lehetősége, hogy ezekben a szebbnél szebb épületekben a ma embere jól érezze magát.

Az erturti belvárosi szép régi lakóépületek némelyikében vendéglők kaptak helyet. A Magas Lillom nevű fogadó, ahol egykor a svéd király is lakott, a legkülönfélébb rendezvényeknek helyet adó étterem. Wieland, a nagy német költő egykori lakóháza, az Öreg Hattyú egyes helyiségeiben hangulatos borozót rendeztek be. Az Engelsburg (Angyalvár) nevű épület, ahol valaha az erturti egyetem humanista tudósai dolgoztak, ma diáklklub.

Ipari robotok

A zelezniki (Belgrád környéki) Ivo Lola Ribar szerzői gépjárműipari vállalat ipari robotok sorozatgyártását kezdte meg. Ezek a robotok egyenként 10 ezer műveletet jelentő három feladatot látnak el gyorsan, pontosan. Az első sorozatból négyet Franciaországnak és a Szovjetunióknak szállítanak, a többit pedig hazai piacon használgatják fel.

A gyár újabb, még korszerűbb robotgépek gyártására is készül, amelyek sokkal összetettebb feladatokra is képesek. Ezek egy része az autópár számára készül és a francia Renault-céggel együttműködésben fogják gyártani.

STOP reflektor

Őszi, téli közlekedés

Amikor a napfényes „indian nyár” után először összetört autók sorát látja az ember a biztosító gépjárműkár-rendezési fiókja előtt, felvillan benne az asszociációs megállapítás: itt van az ősz. Ez a kép minden évben ugyanúgy ismétlődik meg megyénkben Szegeden, a Tolbuhin sugárúton.

Mi is történik valójában, miért több a baleset az őszi beköszöntésével, mint korábban volt? Eleinte a látási viszonyok megváltozása, a kora délutáni hosszú szürkületet csapják be a járművezetőket. Egyesek a még ki nem világított kerékpárokat, vagy lovas fogatokat nem látják meg kellő időben, míg mások a köztük levő távolságot becülik a ténylegesnél jóval nagyobbra, s már későn fékeznek. A kisebb mérvű farkasvadászról járművezető sora nem is tud. A nagyobb baj az, hogy az ilyen típusú ember is jószeműnek tartja magát, s minden óvatosság nélkül közlekedik. Ellenkező típus is van. Aki tudja magáról, hogy a szükségesnél gyengébben lát a gépkocsit országúti, vagy tömpított fényforrása mellett is, s ezért eleve bekalkulálja az úttest jobb szélén kerékpárosok haladását. Az ilyen járművezető az úttest felé fordított fényforrása mellett, vagy csak képzelt félelővonalat úgymond: lovagolja. Ezzel saját, és valamennyi szemben érkező járművezető testi épségét, létbiztonságát veszélyezteti.

A karambolok ugrásszerű számbeli növekedése elsősorban az útviszonyok megváltozásának eredménye; a síkosság. A síkos utakon is a nyári közlekedési ritmus, követési távolság betartása eredményez „becsúszásokat”, „koccanásokat” baleseteket.

Mi is történik valójában? A nem éppen szigorú műszaki vizsgakövetelmények után a kezdő járművezető hajlamos könnyedén értelmezni a „gépjármű feletti uralom” fogalmát is. Amíg arra természetesen emlékezik az illető, hogy a fékű két részből tevődik össze — a veszély felismerésétől a fékezés megkezdéséig tartó idő, valamint a tényleges fékezés ideje —, elfelejt tovább számolni. Pedig egyszerű lenne, mert az előbbi, az úgynevezett cselekvési idő egy embernél átlagosan egyetlen másodperc. A többi, a konkrét fékezésre felhasználható idő viszont már a haladási sebesség függvénye. Csúszós úton „nyári” utazási sebesség és követési távolság alkalmazása tehát már az első elől levő jármű féklámpájának felvillanása után is csak egyetlen eredményhez vezethet: balesethez.

A közúti közlekedés feltételeinek kedvezőtlen változásai ellen természetesen lehet védekezni. A rossz látási viszonyok ellen például sok autós annyi lámpát szereltet autója elejére, mint valami karácsonyfára. Pedig ezek a kiegészítő fényforrások a tömpített fényforrással egyszerűen nem működhetnek; városban, s országúton szembe jövő forgalom mellett nem használhatók. Akkor meg, minnek? Helyettük többet ér a régi izzók újra cserélése. Érdemes próbát tenni. A lámpák jó világítóképességét az elől haladó járművek kerekének vékony sárfelfszóródása is jelentősen rontja. A lámpaburákra száradó sárréteg pedig akár a fényerő 80 százalékát is elnyelheti. Ezért kell az el-

ső és hátsó világítási felszereléseket is megtörölni indulás előtt. Ne felejtjük, nem sokat ér az, ha első lámpáink saját látásunk segítése érdekében tiszták, de mondjuk, balra kanyarodási szándékunkat a villogóbúrát fedő sárréteg miatt nem látja a mögötünk érkező járművezető. Hát még, ha előzni is kezd?...

A kedvezőtlen időjárásra való felkészülés legfontosabb része napjainkban a gondos korrózióvédelem. Erre ma már számos lehetőség van. A hazánkban jelenleg legkorszerűbb korrózióvédő anyagot éppen a szegedi MEDIKEMIA Vegyi-és Műanyagipari Szövetkezet gyártja Dinitrol ML elnevezéssel, a svéd Astradinox-céggel kötött egyezmény alapján, az ő licenccel. A Dinitrolt megyénkben az Autóklub szegedi bázisállomásán használják is, már valamivel több mint egy éve. A szakkönyvtárakban általában többféle alváz- és üregvédelemre alkalmas korrózióvédő anyagot találnak a járműtulajdonosok. A téli hónapok során a sózott utak miatt valóban az alvázvédelem tekinthető elsődlegesnek, de nem szabad megfeledkezni az egész karosszériáról sem. Főként a „csillaggarázsban” éjszakai autók érdemes jól átnézni, a zománcrétegen látható repedéseket tömítőanyagokkal megszüntetni, s a bő választékban kapható autóbalsam-féleségek valamelyikével — egyéni fizetésnek megfelelően — a teljes karosszériát bevonní.

Apró, de nélkülözhetetlen kellékek sorára lesz még szüksége a járműtulajdonosoknak a közeli hónapokban. Ilyen például a tartalék ablaktörlő lapát, pártárló kendő, jégoldó és zárolajzó, s lehetőleg a hátsó szelvérdőre valamilyen páramentesítő. Ez utóbbi többféle a választék, az egyszerű felragasztható műanyag lapától kezdve egészen a fűtőszálal megoldásokig.

Minden bizonnyal rövidesen ránk köszönt az a reggel is, amikor az egyik autó nem akar majd elindulni, a másik pedig nem akar megállni. A gépjárművezetők évente e naptól számítják a telet. A szabadban parkoló autók „köhögése” mutatja ténylegesen az első erőteljesebb lehűlést. Tény, hogy a tének csak jó erőforrással, jó akkumulátorral érdemes nékimenni. A szabadban parkoló kocsi akkumulátorait érdemes egy kicsit „öltöztetni” is télen. E célra megfelel egy hungarocell lapokból készített doboz is, mely akadályozza az akkumulátorok megdermedését. Természetesen az Artika hidegindító is sokat segít télen, kémiai akkumulátort.

Az elindulni nem tudó autó még nem okoz bajt, csak bosszúságot. Annál több balesetet eredményez azonban a nem megfelelő gumiköpenyek használata. A jó recézet alapvető biztonsági követelmény, téli autózásra azonban a jó minőségű diagonál gumik sem alkalmasak. Még egyről nem szabad megfeledkezniük a járművezetőnek összel, illetve télen. Arról, hogy a fékpedál közepén van. Azért, hogy használják is, s a használt fék megfelelően fogjon is.

Zrinyi Péter